

Türkiye'nin Avrupa Birliği Macerası: 2002-2015 Döneminde Yaşanan Gelişmeler

Ayşegül Büşra Özkan

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Türkiye, Adalet ve Kalkınma Partisi, müzakere, siyaset, süreç, gündem, ilerleme raporu, reform.

Türkiye, yüzyıllar boyu büyük bir coğrafyaya hükmetmiş Osmanlı İmparatorluğu'nun pek çok açıdan devamı sayılsa da, Baskın Oran'ın da 'Türk Dış Politikası' kitabının birinci cildinde belirttiği üzere kuruluşundan bu yana aslında 'değişmek' ve 'gelişmek' ilkelerini benimsiyor. Temelinde laik ve demokratik bir ülke olan Türkiye, 1923 yılından itibaren yönünü açıkça Batı'ya çevirmiş, istikrarsız ve güçsüz Orta Doğu ülkelerinin yanında yer almaktansa, iki büyük savaş yaşamış ve bu savaşlardan sonra kendini bir şekilde toplayarak anarşik bir yapısı olan uluslararası sisteme hükmetmeyi başaran güçlü devletlerin yanında yer almak istiyor. Türkiye'de kuruluşundan bu yana 'tam demokratik' bir ortam sağlanamasa da, iktidara gelen tüm partilerin üzerinde mutabık olduğu tek bir konu vardı, 'Avrupalı devlet' statüsünü kazanmak.

Türkiye ve AB arasındaki ilişkilerin başlangıcı 1959 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu'na üye oluşumuzla başlıyor ve 1963 yılında yürürlüğe giren Ankara Antlaşması¹ 'nda kurulan ortaklıkla devam ediyor. Girilen bu zorlu yolda Türkiye bir çok aşamayı başarıyla geçiyor ve 1970 yılına gelindiğinde Katma Protokolü²'nü imzalıyor. Bu iki belge -Ankara Anlaşması ve Katma Protokolü- Türkiye'nin AB yolundaki en önemli hukuki dayanağıdır(ÖZER,2009).Türkiye'de o dönemlerde henüz oturmaya demokratik yapı, yaşanan darbeler sebebiyle AB ile olan ilişkilerimizi duraklamaya sürüklüyor.1983 yılında sivillerin yönetimi ele almasıyla yavaşlayan süreç, 80'li yılların sonunda Türkiye'nin tüm bu olumsuzluklardan sıyrılıp, kendini dünyaya açmasıyla tekrar hızlanıyor ve Türkiye 1987 yılında AB'ne tam üyelik için başvuru yapıyor. Fakat AB'nin yapılan başvuruya 1989 yılında verdiği cevap olumsuz oluyor. AB, Türkiye ile Gümrük Birliği sürecinin tamamlanmasını ve bu dönemde derinleşmekte olan AB'nin bir sonraki genişleme sürecini beklemesini teklif ediyor. Derinleşme safhasında, Türkiye'nin 'uyum süreci' adı altında gösterdiği çabalar AB'de önemli sonuçlar yaratmıyor, Avrupa Komisyonu'nun hazırladığı "Gündem 2000 Raporu'nda³ Türkiye genişleme sürecine dahil edilmiyor, ve 1997'de yapılan Lüksemburg AB Zirvesi'nde⁴ Türkiye'nin üyeliği kabul edilmiyor. Bunun üzerine Türkiye'nin tepkisi ise Birlik ile olan ilişkilerini kesmek oluyor. AB Komisyonu Türkiye'nin bu sert tepkisini gözden geçiriyor ve

¹Ankara Anlaşması: Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu Gümrük Birliği'ne götürecektir ve tam üyeliği

² Katma Protokolü:13 Kasım 1970 tarihinde imzalanan ve 1973 tarihinde yürürlüğe giren Katma Protokol ile birlikte, Ankara Anlaşması'nda öngörülen hazırlık aşaması sona ermiş ve "Geçiş Dönemi"ne ilişkin koşullar belirlenmiştir.Bu dönemde taraflar arasında sanayi ürünleri, tarım ürünleri ve kişilerin serbest dolaşımının sağlanması ve Gümrük Birliği'nin tamamlanması öngörülmüştür. <http://www.ab.gov.tr/index.php?p=111&l=1>

³ Gündem 2000 Raporu:16 Temmuz 1997'de Avrupa Komisyonu tarafından, genişlemeye ilişkin stratejilerine esas teşkil eden önerilerin açıklandığı bir rapordur. <http://www.milliyet.com.tr/ozel/helsinki/tarihce/tar02.html>

⁴ Lüksemburg Zirvesi: 12-13 Aralık 1997 tarihinde Lüksemburg'da yapılan AB Zirvesi'nde kabul edilen bir sonuç bildirisi. En önemli bölümü genişleme konusunun anlatıldığı bölümdür, Türkiye'nin üyeliği bu zirvede reddedilmiştir. <http://www.ibb.gov.tr/sites/Avrupa-Birliigi/Sayfalar/Zirveler.aspx>

1999 yılında yapılan Helsinki Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi⁵ 'nde Türkiye'ye adaylık statüsü veriliyor. Bu zirvede alınan kararla Türkiye için bir katılım ortaklığı belgesi hazırlanması kararı alınıyor ve Kopenhag Siyasi Kriterleri⁶ 'ne uyum sağlanmasını şart koşan bu katılım belgesi 8 Mart 2001'de kabul ediliyor. 2002 yılında gerçekleşen Kopenhag Zirvesi'nde Türkiye'nin kriterleri yerine getirmesi halinde katılım müzakerelerinin gecikmeksizin başlayacağı dile getiriliyor. Tam da o yıl iktidara gelen AK Parti dönemiyle birlikte başlayan süreçte Türkiye üyelik basamakları hızla tırmanıyor. Türkiye'nin uyum sürecinde yapmış olduğu reformlar 2004'te gerçekleşen Brüksel Zirvesi'nde meyvelerini vermeye başlıyor. Avrupa Birliği'nin verdiği 'ev ödevlerini' layıkıyla yapan Türkiye ile 3 Ekim 2005 tarihinde görüşmeler resmi olarak başlıyor ve bu tarihten sonra Türkiye Avrupalı devlet olabilme ihtimali yolundaki basamakları tırmanmaya çalışıyor.

AK PARTİ HÜKÜMETLERİ DÖNEMİNDE YAŞANAN GELİŞMELER

1959 yılında başlayan Avrupa macerasında 3 Kasım 2002'den itibaren bayrak AK Parti iktidarına devrediliyor. AK Parti Avrupa bayrağını taşımaya başladıktan 3 yıl sonra, yani 3 Ekim 2005 tarihinde Lüksemburg'da yapılan konferansta Türkiye'nin AB'ye giriş müzakerelerine resmi olarak başlanıyor. Fakat giriş müzakereleri başladığı günden beri gerektiği gibi ilerlemiyor, konu kimi zaman gündemden düşüyor, kimi zaman ise ilk günkü heyecanıyla sürdürülüyor ama hiç bir zaman tamamen rafa kaldırılmıyor. AK Parti yönetiminin başa geldikten sonra kendine çizdiği yol haritasında bir kaç temel hedefi vardı ve AB'ye giriş bunlardan bir tanesiydi. Hedefler kısaca Aljazeera Türk dergisinin yazarı Galip Dalay'ın yazısında şu sözlerle ifade ediliyor:

İlk iktidar döneminde AKP, 1990'lı yılların bıraktığı siyasal, ekonomik ve sosyal mirasla mücadele etmek durumunda kaldı.90'lı yıllarda yükselen kimlik taleplerine karşı uygulanan ağır güvenlik politikaları, toplumun vesayet sisteminden kaynaklanan itirazlarına karşı sistemin 28 Şubat 1997 Post-modern Darbesi'nde olduğu gibi daha fazla vesayetle cevap vermesi, toplum ile sistem/devlet arasındaki makası, kapanması güç bir evreye taşıdı. Kürtler ve dindarlar başta olmak üzere, Aleviler, solcular ve liberallerin sistemden kaynaklanan ciddi mağduriyetleri ve şikayetleri vardı. Böyle bir ortamda iktidara gelen AKP, toplumun taleplerinin farkında olmakla birlikte daha önce 4 partisi kapatılmış bir geleneğin mirasçısı olmanın da ihtiyatıyla davrandı.Sistemin hassasiyetlerini gözetererek toplumun taleplerini karşılama formülü; AKP'nin ilk iktidar dönemi temel stratejisi, AB'ye uyum yasaları da bu dönemin demokratikleşme maddelerinin ana motoruydu.

⁵ Helsinki Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi: 10-11 Aralık tarihlerinde Helsinki'de yapılan, Türkiye'nin AB üyeliğinin tanındığı ve Türkiye için katılım ortaklığının hazırlandığı zirvedir. <http://makdis.pamukkale.edu.tr/TR-AB.htm>

⁶ Kopenhag Kriterleri: 22 Haziran 1993 tarihinde Danimarka'nın başkenti olan Kopenhag'da yapılan bu zirvede belirlenen, Avrupa Birliği'ne adaylık başvurusunda bulunan ülkelerin tam üyeliğe kabul edilmeleri için yerine getirmesi gereken koşulları ifade etmektedir. Buna göre, Avrupa Birliği'ne üye olmak isteyen ülkelerin hukukun üstünlüğü, demokrasi, azınlık ve insan hakları, ekonomi gibi alanlarda yeterli seviyeye gelmiş olması gerekiyor.

Galip Dalay'ın yazısında da görüldüğü gibi o dönemde AK Parti iktidarının uğraşması gereken işlerin uzun bir listesini elinde bulunduruyor ve Avrupa Birliği, içteki sorunların zorlaştığı bu sancılı süreci Türkiye açısından bir kat zorlaştırıyordu. Avrupa Birliği yolunda Türkiye'yi en çok uğraştıran konulardan biri olan Kıbrıs Sorunu'nun, üyeliğimizden bir yıl sonra, 2006 yılında vuku bulmasıyla müzakereler o tarihten itibaren askıya alınıyor. 1960'lı yıllarda patlak veren bu olay, Kıbrıs Adası'nda yaşayan Türkler ve Rumlar arasında çıkan anlaşmazlık sonucu adanın ikiye bölünmesi, Rum halkının Türk halkına şiddet göstermek suretiyle adanın bir kesimine sıkıştırılması ve bağımsızlığını ilan etmesi üzerine bu parçanın Yunanistan'a katılmak istemesi, Kıbrıs Sorunu'nun kökenini oluşturuyor. Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun faaliyet gösterdiği o dönemde Avrupalı devletler duruma müdahil olmuyor. Çıkan karışıklıklara Türkiye'nin duruma müdahale etmesi üzerine, sorun sadece Kıbrıs'ın değil tüm devletlerin sorunu olarak görülmeye başlıyor ve Yunanistan'ın AB'ye üyeliği ile birlikte bu sorun içselleştiriliyor. İşte bu mesele o tarihten itibaren Türkiye adına yapılan neredeyse tüm müzakerelerde sorun teşkil ediyor. Nitekim bu durum Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin(GKRY) 1 Kasım 2004 tarihinde tüm ada halkı adına AB'ye üye olmasıyla daha da büyüyor. 15 Aralık 2006 tarihinde Türkiye bu duruma tepkisini göstermek için Gümrük Birliği'nden doğan yükümlülükleri GKRY'ne karşı yerine getirmiyor ve AB ile gelişmekte olan ilişkiler askıya alınıyor. O dönemden bu yana Kıbrıs'ta yaşanan bu olay ilişkilerde gerginliğe sebep oluyor.

2007 yılında tekrar başlayan müzakerelerle birlikte AK Parti yönetimi bir AB Müktesabatına Uyum Programı hazırlıyor ve bu program çerçevesinde Türkiye'de her alanda çeşitli reformlar yapıyor. Kağıt üzerinde bırakılmayan bu reformların uygulanıp takip edilmesi için 2003 yılında kurulan Reform İzleme Grubu aktif olarak çalışmalarına devam ediyor ve bu çalışma süreci AB Bakanı, Adalet, İçişleri ve Dışişleri bakanlarının katılımıyla sürdürülüyor. Bu reformlara bakacak olursak;

- Türkiye'deki demokratik standartların iyileştirilmesi için çeşitli projeler hazırlanıyor.
- İller, valilikler ve kurumlar AB'ye hazırlanıyor.
- Hava yollarında AB standartlarına geçiliyor, yakıt kalitesi artırılıyor, karayolu ulaşımının daha emniyetli olması için çalışmalar yapılıyor ve demiryollarının kalitesi yükseltiliyor.
- Tüketiciler kendileri için daha bilinçli olan bir hayata hazırlanıyor, organik gıdaların yetişmesi ve tüketilmesi teşvik ediliyor.
- Kadın ve erkeğe fırsat eşitliği veriliyor, kadınların iş hayatına girmesi teşvik ediliyor ve önlerindeki engeller kaldırılıyor.
- İnsan hakları için kurumlar kuruluyor.
- Ana dilde savunma hakkı getiriliyor.
- İşkence kaldırılıyor.

Tüm bu düzenlemelere rağmen Türkiye'deki gündemin gecedan sabaha değişen bir yapısı olması sebebiyle uyum sürecindeki sorunlar bitmek bilmiyor. AB tarafından yayınlanan 2012 İlerleme Raporu'nda Ergenekon⁷ ve Balyoz⁸ Davalarına değinilerek savunma hakkı ve yargılama öncesi tutukluluk sürecinin uzunluğuna dikkat çekiliyor. Bu durum raporda řu sözlerle ifade ediliyor:

Türkiye'deki demokratik kurumların düzgün işleyişine ve hukukun üstünlüğüne duyulan güvenin güçlendirilmesi bakımından bir fırsat teşkil eden bu davalar, yargı süreçlerinin geniş kapsamlı olması ve söz konusu süreçlerle ilgili eksikliklere yönelik ciddi endişeler yüzünden gölgede kalmıştır. Ayrıca söz konusu davalar, Türk siyasetinde kutuplaşmaya yol açma eğilimindedir.

Aynı raporda KCK⁹ Soruşturmasına ve Uludere Olayları'na¹⁰ da yer verilerek hukukun üstünlüğünün desteklenmesi için bu süreçlerin gizli tutulmasının yanlış olduğunun altı çiziliyor. 2012'de gerçekleşen halk oylamasıyla Anayasa'da yapılan değişiklikleri destekleyen AB, bu değişikliğin Türkiye'deki demokratik ortama önemli katkılar yapacağını ve yıllardır süregelen Kürt meselesine de çözüm bulması için yeni kapılar açacağını ifade etse de, raporda Kürt sorununun çözümünde yeteri kadar ilerleme sağlanamadığının, azınlıklara karşı hoşgörünün güçlenmesi gerektiğinin üstünde duruluyor. Aynı zamanda 2009'da başlatılan Alevi açılımından da bahseden raporda, konu ile ilgili etkili bir devamlılık sağlanmadığı, Alevi ailelerin hala ayrımcılığa maruz kaldığı belirtiyor ve nüfus cüzdanlarının dini bölümün

⁷ Ergenekon Davası: 12 Temmuz 2007'de Ümraniye'de bir gecekonuda bulunduğu söylenen 27 el bombasıyla soruşturma başladı.Emekli Astsubay Oktay Yıldırım'ın bu bombaların sahibi olduğu iddia edildi.27 Temmuz 2007'de, daha sonra gelen gözaltı ve tutuklama dalgaları nedeniyle birinci dalga olarak adlandırılan operasyonla Oktay Yıldırım'ın yanı sıra Türk - Ortodoks kilisesi sözcüsü Sevgi Erenrol, Avukat Kemal Kerinçsiz, gazeteci yazar Güler Kömürcü, Sedat Peker, Taner Ünal, Fuat Turgut, Sami Hoştan ve daha pek çok kişi gözaltına alındı. İlk iddianamede üyeleri ve yöneticileri darbe ile suçlandı, Ergenekon terör örgütü en başta 'derin devlet' ifadesi ile anılan ülkemizde bir çok kanlı eylem gerçekleştiren, gerçekleştirdiği bu eylemlerle ciddi kriz, kargaşa, anarşi, terör ve güvensizlik ortamı oluşmasını amaçlayan ve bunu kısmen de olsa başararak ülkemizin gelişme ve kalkınmasının önünde engel oluşturan bir örgüt olarak tanımlandı.

http://www.bbc.co.uk/turkce/ozeldosyalar/2013/02/130217_rengin_ergenekon

⁸ Balyoz Davası: Ergenekon davasından sonra kamuoyunu en çok meşgul eden, askeri ve siyaseti en çok geren dava oldu. Savcının 250'si tutuklu, 362 muvazzaf ve emekli subayın hepsi için 20 yıla kadar hapis istediği davada gergin duruşmalar olmuştur. <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/21514407.asp>

⁹ KCK: Açılımı Koma Civaken Kürdistan'dır ve Kürdistan Topluluklar Birliği anlamına gelmektedir. KCK, Abdullah Öcalan'ın 2004 yılında yazdığı 'Bir Halkı Savunmak' adlı kitabından ortaya attığı Demokratik Konfederalizm ilkesi çerçevesinde örgütlenme ile kurulmuştur. Öcalan tarafından geliştirilen Demokratik Konfederalizm konsepti, bir yandan ulus devlete bir alternatif, diğer yandan da Orta Doğu'da sorunların çözümü için bir model olarak önerilmiştir. Bu çerçevede, KCK, PKK'nın ve onun uzantısı olarak diğer Kürt bölgelerinde faaliyet gösteren tüm parti ve organizasyonların koordine edildiği bir yürütme organı niteliğindedir.

¹⁰ Uludere Olayı: Şırnak İli Uludere İlçesi Gülyazı ve Ortasu Köyleri'nden Irak sınırına geçmiş dönmekte olan sivillerin sınırın sıfır noktasında 28.12.2011 tarihinde 21:30-22:30 sularında Türk Silahlı Kuvvetlerine ait savaş uçaklarının bombardımanı sonucu meydana gelen saldırıda 17'si çocuk, tamamı erkek olmak üzere toplam 35 insanın hayatlarını yitirmesi, bir kişinin yaralanması ve iki kişinin yara almadan sağ olarak kurtulması olayı. <http://www.ihd.org.tr/index.php/baslamalarinmenu-77/ortak-baslamalarinmenu-80/2491-robotki-katliami-raporu-03-ocak-2012.html>

belirtildiği kısmın yer almasının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırı olduğu dile getiriliyor.

2013 yılının raporlarında "Demokrasi ve Hukukun Üstünlüğü" başlığı altında AK Parti dönemi için AB gözündeki olumsuz olaylar zincirine bir yenisini daha ekleniyor: Gezi Parkı Olayları.¹¹ Avrupa Gündemine taşınan bu olaylar 2013 ilerleme raporunda şu sözlerle yer alıyor:

Mayıs ayı sonunda İstanbul'un merkezinde yer alan Gezi Parkı'nda bir kentsel gelişim projesine karşı protestolar başlamıştır. Protestolar artmış, daha kapsamlı talepleri içererek diğer şehirlere yayılmıştır. Şiddete başvuran az sayıda protestocu katılmış olsa da, gösteriler genel olarak barışçıl nitelikte gerçekleşmiştir. Bazı vakalarda, polis göstericilere karşı aşırı güç kullanmıştır. Biri polis memuru olmak üzere, altı kişi hayatını kaybetmiş, bazıları çok ağır olmak üzere, binlerce kişi yaralanmış, Taksim Dayanışma Platformu'na¹² katılan Sivil Toplum Kuruluşu üyeleri de dahil olmak üzere, 3500'den fazla kişi gözaltına alınmış ve bunlardan en az 112'sinin hakim kararıyla tutukluluk halleri devam ettirilmiştir. Bu kişilerden 108'i terör örgütüne üye oldukları şüphesi ile tutuklanmıştır.

Raporda da görüldüğü üzere, Türkiye'de olan olaylar ve AK Parti iktidarının olaya verdiği tepkiler AB tarafından büyük bir dikkatle inceleniyor. Bu protestolar esnasında polisin orantısız güç kullanımına dikkat çekiliyor ve Türkiye'de demokratik ortamın hala yeterince yerleşmediği vurgulanıyor. Hali hazırda var olan bir çok problem üzerine bir de bir de insanların örgütlenme, özgürce eylem yapma, rahatsız oldukları konularda devlete seslerini duyurma haklarının olmadığı görüşleri ekleniyor. Recep Tayyip Erdoğan'ın olaylar karşısında göstermiş olduğu sert tutum eleştiriliyor ve Gezi Olayları kapsamında devam eden soruşturmaların sonuçları dikkatle izleniyor, demokrasi konusunda yapılan reformların iyileştirilmesi ve geliştirilmesi bekleniyor. 2013 ilerleme raporuna hükümet tarafından verilen cevapta, raporda uzlaştırıcı tavrıyla övgü toplayan Abdullah Gül'ün yanı sıra Recep Tayyip Erdoğan'ın da son 11 yıldır ülkede devamlı uzlaşmacı bir tutum sergilediğinden söz ediliyor. Yapılan ifade özgürlük eleştirilerine cevap veren hükümet, AK Parti döneminin tarihteki en şeffaf ve özgürlükçü atmosferi yakaladığı iddia ediyor. AB raporundaki insan hakları eleştirilerine ise AB Bakanlığı şöyle cevap veriyor:

Bugün Türkiye'nin demokratikleşme, insan hakları ve ekonomik gelişmişlik bakımından ulaştığı nokta hiç tartışmasız Avrupa Birliği standartlarına en yakın olduğu noktadır.

¹¹ Gezi Parkı Olayları: İstanbul Beyoğlu'nda yer alan Gezi Parkında gerçekleştirilmesi planlanan kentsel dönüşüm projesi sebebiyle başlayan protestolar sonucu, eylemcilerin ve polislerin çatışması neticesinde yaralanmalara ve hatta ölümlere neden olan, dünya gündemine de taşınan olay.

¹² Taksim Gezi Platformu: Gezi Parkı olaylarında aktif olarak yer alan dernekler grubu.

AB yayınladığı raporlarda, AK Parti iktidarını kadın hakları ve cinsiyet eşitliği konusunda reformlar yapmaya davet ediyor. Özellikle son dönemlerde artan kadın cinayetleri konusunda önlemler alınması gerektiği vurguluyor. AK Parti yönetimi bu duruma istinaden kurmuş olduğu Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'na 2008-2013 yılları arasında uygulanmak üzere Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı hazırlatılıyor. Kadınların toplumsal hayatta daha fazla yer almasını amaçlayan iktidar, Türk kadınının üretici ve emekçi yönünü teşvik ediyor ve onlara eşit fırsatlarda çalışma imkanı sunuyor. Hükümetin çalışmaları bunlarla da sınırlı değil, temel eğitimin alınması için kız çocuklarının okutulması teşvik ediliyor, burs ve yurt imkanları geliştiriliyor, bunun yanı sıra Türkiye'de yıllardır süregelen 'çocuk gelin' probleminde çözümler aranıyor, yapılan kampanya ve reklamlarda medyanın gücü kullanılarak durum halka benimsetilmeye çalışılıyor. Eğitimde bölgesel farklılıkların giderilmesi için çalışmalara ise tüm hızıyla devam ediliyor.

Türkiye'nin doğusundaki problemlere dikkat çeken ilerleme raporları Çözüm Süreci'nin¹³ destekleyicisi gibi görünüyor. AB gözüyle çözüm süreci değerlendirildiğinde, sürecin hükümet için bir dönüm noktası olduğu, Kürt kökenli siyasilerin yönetime katılmasıyla sürecin daha etkili bir şekilde devam ettiği belirtiliyor. Türk hükümetinin terör eylemlerini bitirmek ile ilgili attığı adımlar Türkiye'nin AB yolundaki ilerlemesine yardımcı oluyor. Çözüm Süreci'nde bazı kesimlerde büyük tepkiler uyandırsa da Kürt kökenli milletvekillerinin terör örgü lideri Abdullah Öcalan ile görüşmesine izin verilmiştir. Raporda azınlıklar konusunu ele alan bölüme hükümetin verdiği yanıtta şunlar söyleniyor:

Hükümetimizin Çözüm Süreci'ne yönelik tarihi girişimleri dönüm noktası olarak addedilmiş, kültürel alanda kaydedilen ilerlemelerin altı çizilmiştir. Hükümetimiz hiç şüphesiz azınlık hakları konusunda Cumhuriyet tarihinin en cesur ve en özgürlükçü iktidarındır. Düşünce, vicdan ve din özgürlüğünde yarattığımız geniş alanlar halkımızın özgürce nefes almasına izin vermektedir. Devletin farklı inanç grupları ile artan diyalogu AB tarafından da kabul edilmiştir. Bu kapsamda din dersleri daha kuşatıcı, toplumun tüm kesimlerinin taleplerine cevap verebilecek düzeye taşınmıştır. Din özgürlüğü ve eğitimle ilgili olarak azınlıklara yönelik uygulamalardaki ilerlemeler olumlu karşılanmıştır. Raporda hükümetimizin mülkiyet hakları ve mülklerin geri iadesi alanında da yapıcı bir yaklaşım sergilediğinin altı çizilmiştir.

SONUÇ

Tüm bu yazılanlar çerçevesinde Türkiye AB arasında geçen 55 yıllık sürece bakıldığında Türkiye'nin bir çok müzakere konusunu yerine getirememiş olmasına rağmen AB tarafından ipler ne tamamen atılıyor ne de Türkiye tüm çabalarına rağmen AB'ye kabul ediliyor. Hazırlanan raporlarla yöneltilen eleştiriler ve bitmek bilmeyen kriterler, uyum süreci kapsamında yapılan projeler hem Türk halkının hem de AK Parti iktidarının müzakerelerin resmi olarak başladığı tarihteki heyecanını kaybetmesine sebep oluyor. AB'nin kriterleri ve

¹³ Çözüm Süreci: Türkiye'de yıllardan beri süregelen Kürt sorununu çözmek için başlatılan süreçtir.

Türkiye'den üye olabilmesi için istedikleri, Türkiye'nin AB'ye üye olarak istenmediği tartışmalarını da sık sık beraberinde getiriyor. Türkiye ile aynı tarihte başvuran Hırvatistan ve ekonomik durumu Türkiye'den daha kötü olan Romanya'nın üyeliğe kabul edilmesi Türkiye için AB yolunda hayal kırıklıkları yaratıyor. Tartışılan bir diğer konu ise Türkiye'nin nüfusunun çok kalabalık ve İslam dinini benimseyen bir ülke olmasının Birliğe kabul edilmemesine sebebiyet veriyor olmasıdır. Türkiye etnik ve kültürel yapı olarak Avrupa devletlerinden oldukça farklıdır. Türkiye'nin aile kavramına, din unsurlarına önem veren yapısı ve gelenekselci anlayışı devam ettiği sürece AB için ideal bir devlet gibi gözüküyor. Bugünkü koşullar değerlendirildiğinde, Türkiye de eskisi kadar AB'ye girme konusunda istekli görünmüyor. Üyeliğin ilk yıllarında dikkatle okunup, incelemeler yapılarak cevap verilen İlerleme Raporları şu sıralar çokta ciddiye alınmıyor ve Türkiye'nin gündemini eskisi kadar meşgul etmiyor. Türkiye ekonomik olarak günden güne büyüyen bir ekonomiye sahip oluşu ve coğrafi konumu gibi özellikleri açısından AB'ye büyük katkılar yapabilecek bir ülkedir. Üyelik sürecinin bir türlü sonuçlanmaması AK Parti iktidarının gündemine yeni politikalar ve konular ekliyor. Bir gün AB'ye gireceğimiz konusundaki umut hala tükenmemiş olmakla birlikte, Türkiye o güne kadar büyük ve demokratik bir ülke olmaya devam etmeyi planlıyor.

Kaynakça

- GÜNUĞUR, Haluk (2002). Türkiye-AB İlişkileri Son Gelişmeler: El Kitabı. İzmir Ekonomi Üniversitesi.
- GÜNUĞUR, Haluk (2008). Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri. Ankara:Turhan Kitapevi
- ÖZER, M. Akif (2009). Avrupa Birliğine Tam Üyeliğin Eşiğinde Türkiye. Celal Bayar Üniversitesi, İİBF.
- AMİR, Pol (200). Alamut Efendisi. (Çeviren: F. Parin). İstanbul: Truva Yayınları

İnternet Kaynakları

- <http://akademikperspektif.com/2014/07/19/adalet-ve-kalkinma-partisi-doneminde-turkiye-ab-iliskileri/> 01.12.2014
- <http://akademikperspektif.com/2014/11/16/turkiye-avrupa-birligi-iliskilerinin-dunu-bugunu-ve-yarini/> 01.12.2014
- http://www.haberiniz.com.tr/yazilar/koseyazisi29855-AKP_Doneminde_Turkiye_AB_Iliskileri.html/ 02.12.2014
- <http://www.ilkehaber.com/haber/ak-parti,-avrupa-birliginden-koptu-24036.html/> 05.12.2014
- <http://www.akparti.org.tr/site/haberler/turkiye-ab-arasinda-pozitif-gundem-basladi/26072#1/> 05.12.2014
- <http://www.diab.gov.tr/uyum-3-ab-turkiye-iliskileri.html/> 06.12.2014
- <http://www.uiportal.net/2012-ab-ilerleme-raporu-degerlendirmesi.html/06.12.2014>

- <http://bilgibirikimi.net/2012/06/06/kopenhag-kriterleri-nelerdir-abye-uyum-kriterleri/06.12.2014>
- http://www.abgs.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/2013_strateji_ve_sonuclar_tr.pdf/07.12.2014
- <http://www.tuicakademi.org/index.php/kategoriler/turk-dis-politikasi/1667-kibris-sorunu-ve-turkiye-ab-iliskileri/07.12.2014>